

Om våre møter med atferd som utfordrer

Oslo den 24. oktober 2024

Bo Hejlskov Elvén

Autoriseret psykolog/Leg. psykolog/Lic. EuroPsy psychologist

Bo
HEJLSKOV ELVEN

Udfordrende adfærd

Hvornår er adfærd en udfordring?

- Når vi ikke kan håndtere den?
- Når vi ikke kan forstå den?
- Når vi ikke kan forandre den?
 - Nøgleordet er *vi*
 - **Når vi mangler metode og derfor bliver magtesløse**

Sjovt nok øger vores brug af magt når vi bliver magtesløse

Attributionsteori

Vi kan forlægge årsagen til at vi mislykkes forskelligt
Vi bliver magtløse hvis vi lægger den på noget vi ikke kan påvirke

Parkeringsvagten

Attributionsteoretisk eksempel

Parkeringsvagten

Attributionsteoretisk eksempel

Hvis man får en parkeringsbøde kan man have to forskellige holdninger

- Jeg parkerede det forkerte sted. Det var dumt
- Parkeringsvagten er en idiot
 - Tager man holdning to stiller man måske bilen på samme sted dagen efter
 - Og får en ny parkeringsbøde
 - Og bliver bekræftet: Parkeringsvagter er idioter
 - Og lærer desværre ingenting

Ansvarsprincippet

Den som tager ansvar kan påvirke
Hvis jag vil lykkes er jeg nødt til at
finde ud af hvad jeg skal gøre
Så bliver jeg ikke magtesløs

Verdens ældste pædagogiske debat

> 400 f.Kr.

Platon beskriver en diskussion mellem Sokrates og Adeimantos

- Sokrates anså at ingen gør forkert med vilje. Vi gør det rigtige, hvis vi kan
- Adeimantos anså at mennesker handler egoistisk af naturen, og kun handler socialt acceptabelt når vi vinder på det

Verdens ældste pædagogiske debat

- 380 f.Kr.

De var dog enige om at børn er født vilde og skal tæmmes og disciplineres

Verdens ældste pædagogiske debat

- 360 f.Kr.

Aristoteles anså at børn er umodne voksne som nok skal vokse op til gode voksne

Præcis som en plante har de brug for vand og næring, så går det oftest fint

Men visse planter har brug for en pind at støtte sig til. Særligt når det blæser

Bo
HEJLSKOVELVEN

Verdens ældste pædagogiske debat

- 360 f.Kr.

Så de havnede i en diskussion
om pædagogikkens mål og
metode

Verdens ældste pædagogiske debat

- 360 f.Kr.

Så de havnede i en diskussion om pædagogikkens mål og metode

- Lydighed gennem manipulation og autoritære metoder eftersom mennesket af naturen er egoistisk

Verdens ældste pædagogiske debat

- 360 f.Kr.

Så de havnede i en diskussion om pædagogikkens mål og metode

- Lydighed gennem manipulation og autoritære metoder eftersom mennesket af naturen er egoistisk
- Autonomi gennem tilpasset støtte eftersom mennesket gør sit bedste

Verdens ældste pædagogiske debat

- 360 f.Kr.

Processen at gå fra den ene grundlæggende forestilling til den anden er *det nødvendige tankeskift for god pædagogik*

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2016

Tomasello beskriver mennesket
som det samarbejdende dyr

Den, der samarbejder, overlever

Vi har derfor udviklet egenskaber
som hjælper os at samarbejde

Som sprog og tænkning

Og moral

- At vi tager hånd om den svage (etik)
- At vi sørger for at alle i gruppen
opfører sig ordentligt (moralisering)

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Tager vi ansvar

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Tager vi ansvar

Bliver vi nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Tager vi ansvar

Bliver vi nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Øger vores empati

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Tager vi ansvar

Bliver vi nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Øger vores empati

Synes vi bedre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Tager vi ansvar

Bliver vi nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Øger vores empati

Bliver vi fleksible og
accepterende

Synes vi bedre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Tager vi ansvar

Bliver vi nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Tilpasser vi
omkring personen

Øger vores empati

Bliver vi fleksible og
accepterende

Synes vi bedre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Tager vi ansvar

Stress og udtrykt
emotion mindsker

Bliver vi nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Tilpasser vi
omkring personen

Øger vores empati

Bliver vi fleksible og
accepterende

Synes vi bedre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Tror vi at personen
gør sit bedste

Adfærden mindsker

Stress og udtrykt
emotion mindsker

Tilpasser vi
omkring personen

Bliver vi fleksible og
accepterende

Tager vi ansvar

Bliver vi nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Øger vores empati

Synes vi bedre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi anser at personen er svag og sårbar

Dopamine modulates egalitarian behavior in humans

Ignacio Sáez, Lusha Zhu, Eric Set, Andrew Kayser, Ming Hsu

Current Biology 25 (7), 912-919, 2015

Egalitarian motives form a powerful force in promoting prosocial behavior and enabling large-scale cooperation in the human species [1]. At the neural level, there is substantial,

The role of D4 receptor gene exon III polymorphisms in shaping human altruism and prosocial behavior

Yushi Jiang, Soo Hong Chew, Richard Paul Ebstein

Frontiers in human neuroscience 7, 195, 2013

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

Bo
HEJLSKOVLEN

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

**Tror vi at personen
gør det med vilje**

Bo
HEJLSKOVELVEN

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

**Tror vi at personen
gør det med vilje**

Dumper vi ansvar på personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

**Tror vi at personen
gør det med vilje**

Dumper vi ansvar på personen

**Bliver vi ikke nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør**

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

**Tror vi at personen
gør det med vilje**

Dumper vi ansvar på personen

**Bliver vi ikke nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør**

**Lukker vi vores
empati ned**

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

**Tror vi at personen
gør det med vilje**

Dumper vi ansvar på personen

**Bliver vi ikke nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør**

**Lukker vi vores
empati ned**

Synes vi mindre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

**Tror vi at personen
gør det med vilje**

Dumper vi ansvar på personen

**Bliver vi ikke nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør**

**Lukker vi vores
empati ned**

**Mindsker vores fleksibilitet
og acceptans**

Synes vi mindre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

Tror vi at personen
gør det med vilje

Dumper vi ansvar på personen

Bliver vi ikke nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Tilpasser vi ikke
omkring personen

Lukker vi vores
empati ned

Mindsker vores fleksibilitet
og acceptans

Synes vi mindre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

Tror vi at personen
gør det med vilje

Dumper vi ansvar på personen

Stress og udtrykt
emotion øger

Bliver vi ikke nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Tilpasser vi ikke
omkring personen

Lukker vi vores
empati ned

Mindsker vores fleksibilitet
og acceptans

Synes vi mindre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

Tror vi at personen
gør det med vilje

Adfærden øger

Dumper vi ansvar på personen

Stress og udtrykt
emotion øger

Bliver vi ikke nysgerrige på
hvorfor personen
gør som den gør

Tilpasser vi ikke
omkring personen

Lukker vi vores
empati ned

Mindsker vores fleksibilitet
og acceptans

Synes vi mindre om personen

Verdens ældste pædagogiske debat

- 2020

Hvis vi tror at personen er jævnbyrdig med os selv

Vi betinger støtte
Vi bruger mere magt
Og det føles godt

Science 27;305(5688):1254-1258

The Neural Basis of Altruistic Punishment

Dominique J.-F. de Quervain,^{1*†} Urs Fischbacher,^{2*}
Valerie Treyer,³ Melanie Schellhammer,² Ulrich Schnyder,⁴
Alfred Buck,³ Ernst Fehr^{2,5†}

Many people voluntarily incur costs to punish violations of social norms. Evolutionary models and empirical evidence indicate that such altruistic punishment has been a decisive force in the evolution of human cooperation. We used H₂¹⁵O positron emission tomography to examine the neural basis for altruistic punishment of defectors in an economic exchange. Subjects could punish defection either symbolically or effectively. Symbolic punishment did not reduce the defector's economic payoff, whereas effective punishment did reduce the payoff. We scanned the subjects' brains while they learned about the defector's abuse of trust and determined the punishment. Effective punishment, as compared with symbolic punishment, activated the dorsal striatum, which has been implicated in the processing of rewards that accrue as a result of goal-directed actions. Moreover, subjects with stronger activations in the dorsal striatum were willing to incur greater costs in order to punish. Our findings support the hypothesis that people derive satisfaction from punishing norm violations and that the activation in the dorsal striatum reflects the anticipated satisfaction from punishing defectors.

violations are not punished, and they seem to feel relief and satisfaction if justice is established. Many languages even have proverbs indicating such feelings, for example, "Revenge is sweet."

A design to study the punishment of defectors. We examined the hypothesis that people derive satisfaction from the punishment of norm violations by combining an economic experiment involving real monetary payoffs with positron emission tomography (PET). Our hypothesis predicts that altruistic punishment is associated with the activation of brain areas related to reward processing. Single-neuron recording in nonhuman primates (9–11) and neuroimaging studies with humans using money as a reward medium (12–16) reliably indicate that the striatum is a key part of reward-related neural circuits. Moreover, if altruistic punishment occurs because the punisher anticipates deriving satisfaction from punishing, we should observe activation predominantly in those reward-related brain areas that are associated with goal-directed behavior. Single-neuron recording in nonhuman primates (17–19) provides

Summeopgave

Find situationer hvor du er havnet i den onde cirkel

- Hvilke faktorer gjorde at du havnede der?

Find situationer hvor du er havnet i den gode cirkel

- Hvilke faktorer gjorde at du havnede der?

www.hejlskov.se

Bo
HEJLSKOV ELVEN